

TILSYNSUTVALGET
FØR DOMMERE

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 14. juni 2017 truffet vedtak i

- Sak nr:** 17-038 (arkivnr: 17/418)
- Saken gjelder:** Klage fra advokat A på vegne av B på sorenskriver C og tidligere dommerfullmektig D ved X tingrett
- Utvalgsmedlemmer:** Unni Sandbukt (leder)
Randi Grøndalen
Ketil Myhre
Svein J. Magnussen
Turid Ellingsen
- Offentlighet:** I medhold av offentlighetsloven § 13 første ledd, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1, er private parters navn unntatt fra offentlighet. For øvrig er vedtaket offentlig, jf. offentlighetsloven § 3.
- Vedtak:**
1. Klagen avvises i den utstrekning klagefristen er oversittet.
  2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tidligere dommerfullmektig D.
  3. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor sorenskriver C.

Innledning:

Ved brev av 14. mars 2017 har advokat A på vegne av B klaget på sorenskiver C og tidligere dommerfullmektig D ved X tingrett. Klagen gjelder dommeradferd og sen saksbehandling. Klagen er forelagt sorenskriver C og tidligere dommerfullmektig D, som ved brev av hhv 10. april 2017 og 9. mai 2017 har avgitt uttalelse. Klagen er supplert ved brev av 26. april og 2. mai 2017.

Saksfremstilling:

Saken gjelder fast bosted og samvær for felles barn født i 2003 og 2008. Mor, E inngav stevning til retten 23. juni 2016. Advokat A inngav tilsvaret på vegne av far/klager B 24. august 2016. Det ble i tilsvaret fremmet krav om midlertidig avgjørelse om hvor barna skulle bo og samvær. Det ble avholdt saksforberedende rettsmøte 20. september 2016. Partene inngikk i rettmøtet en midlertidig avtale om fast bosted og samvær. Avtalen var ikke tidsbegrenset. Hovedforhandling ble i rettsmøtet fastsatt til 3. og 4. mai 2017.

Klager – advokat A på vegne av B– har i hovedsak vist til følgende:

Det ble avholdt saksforberedende rettmøte 20. september 2017 under ledelse av tidligere dommerfullmektig D.

Under rettsmøtet ble hans krav om protokollasjon i rettsboken forsøkt avvist av tidligere dommerfullmektig D fordi "hun hadde jo sine egne notater".

Etter en ordveksling i retten om forskjellen mellom rettsbok, protokollat og egne notater gikk retten med på å protokollere deler av et vitneutsagn fra barneverntjenesten.

Dommerfullmektigens prosessledelse var preget av forutinntatthet. Alle beslutninger synes å gå i mors favør, både en beslutning om å unnta den sakkyndiges referat fra innsyn, direktesamtaler med mor og beslutning om dommersamtaler selv om spørsmålet ikke var forelagt far. Han finner hennes adferd som behandlende dommer i strid med de dommeretiske prinsipper pkt. 3 og 5.

Hans prosesskriv av 6. desember 2016 adresserte klart behovet for en annen administrator under hovedforhandlingen. Pr. 7. mars 2017 var spørsmålet ubesvart av retten.

Etter hans henvendelse til retten 7. mars 2017 mottok han et brev fra en saksbehandler ved retten datert 8. mars 2017 hvor det vises til inhabilitetsinnsigelse av samme dato, som er en feilaktig gjengivelse av de faktiske forhold, idet kravet ble reist tre måneder tidligere. Rettens eneste behandling av prosesskrivet av 6. desember 2016 var at det ble gitt frist for mors advokat til å komme med innsigelser eller bemerkninger.

Hva som var uklart ved hans prosesskriv av 6. desember 2016 forstår han ikke. Det var ikke en formell inhabilitetsinnsigelse, men adresserte et behov for en mer erfaren administrator. I en indispositiv sak kreves både livserfaring, faglig tyngde og tilstrekkelig rettergangserfaring.

Under enhver omstendighet er det klart uforsvarlig og ikke rimelig fra rettens side å la spørsmålet stå ubesvart i over tre måneder, for deretter å adressere problemstillingen som en nylig mottatt anmodning.

Han mener derfor det foreligger brudd på de Etiske prinsipper om dommeratferd pkt. 10 om krav til effektivitet og rimelig hurtighet.

Sorenskriver Cs manglende vilje til å besvare spørsmål omkring dommerfullmektigens konstitusjon fremstår som underlig. Domstoladministrasjonen opplyste 14. mars 2017 at D fratrådte som dommerfullmektig 28. februar 2017, men de kunne ikke besvare hvorvidt hun hadde mottatt en ny konstitusjon eller ansettelse som fullmektig ved X tingrett.

Det ville i så fall medført at spørsmålet om Ds habilitet ikke hadde kommet på spissen. For det tilfelle at D fratrådte 28. februar 2017 er det også umulig for han å vite hvem som var behandlende dommer på saken ved utsendelsen av rettens brev 8. mars 2017.

Han besvarte sorenskriverens brev av 16. mars 2017 i et prosesskriv datert 22. mars 2017. Det er derfor ikke korrekt når sorenskriveren i sin uttalelse til Tilsynsutvalget skriver at det ikke er mottatt svar på henvendelsen.

Innklagede – tidligere dommerfullmektig D – har i hovedsak vist til følgende:

Hun var tidligere saksforberedende dommer i saken. Hun ledet det saksforberedende rettsmøtet 20. september 2017, da som konstituert sorenskriver i sorenskriver Cs fravær. Hun hadde sin siste arbeidsdag ved X tingrett 28. februar 2017. Det siste hun gjorde i anledning saken var å sende e-post til partenes prosessfullmektiger 12. desember 2016.

I tilknytning til det saksforberedende møtet vurderte den sakkyndige at det kun skulle sendes et kortere brev med informasjon om samtalene med barna til retten og partene forut for rettsmøtet. Et fullstendig referat ble fremlagt under selve rettsmøtet, og innholdet var således frem til dette tidspunktet ukjent for partene, prosessfullmektigene og retten.

Det er ikke riktig at hun under rettsmøtet forsøkte å avvise advokat As krav om protokollasjon. Hun stilte spørsmålstegn ved hvorfor han protesterte mot "alt" under møtet, og hvorfor han ville ha så mye inntatt i rettsboken. De forhold advokat A ønsket ble nedtegnet i rettsboken.

Partene inngikk i rettsmøtet en midlertidig avtale. Det ble i retten foreslått at den sakkyndige skulle informere barna om avtalen. Advokat A protesterte mot dette, og det ble etter hvert besluttet at hun skulle informere barna om avtalen.

I forbindelse med hennes samtale med barna 22. september 2017 ble det presisert at barna alltid kan si fra hva de mener og at de kunne gi beskjed til noen voksne dersom ting forandrer seg. Hun gav også beskjed om at barna kunne ringe henne dersom de ønsket det. Barnas mor ringte 29. november 2016 og opplyste at det eldste barnet ønsket å snakke med henne. Det ble avtalt en samtale neste dag og det ble sendt en e-post til prosessfullmektigene. Hun ble informert om at advokat A hadde kommet med innsigelser og samtalen ble avlyst.

I prosesskriv av 6. desember 2016 fra advokat A ble det anmodet om at hun skulle fratse som dommer i saken. Han skrev også "noen formell inhabilitetsinnsigelse fremmes ikke".

På dette tidspunktet var det klart at hun ikke skulle være hovedforhandlingsdommer da hun i slutten av november 2016 hadde sagt opp sin stilling som dommerfullmektig. Det var ikke berammet andre rettsmøter i saken før hovedforhandlingen i mai 2017.

Innklagede – sorenskriver C – har i hovedsak vist til følgende:

Tidligere dommerfullmektig D sa opp sin stilling ved tingretten ultimo november 2016, med fratreden 28. februar 2017. På bakgrunn av bemannings situasjonen ved tingretten, ble det dermed klart at han mest sannsynlig måtte være dommer på saken i rettsmøtet 3. og 4. mai 2017. Han overtok derfor oppfølgingen av saken i mars 2017. Han oppdaget ved gjennomlesning av dokumentene at advokat A 6. desember 2016 hadde fremmet krav om at "retten fratrer og viker sete for en mer erfaren tingrettsdommer. Noen formell habilitetsinnsigelse fremmes ikke". Han bad derfor saksbehandler om å skrive til advokat A med anmodning om en redegjørelse for inhabilitetsinnsigelsen. Brevet ble sendt 8. mars 2017.

Retten mottok 16. mars 2017 et nytt prosesskrift fra advokat A. Habilitetsspørsmålet var lite grunnlagt annet enn at advokat A hadde forventet en avgjørelse av dette spørsmålet langt tidligere. Til dette bemerkes at det var klart tidlig i desember 2016 at saksbehandlende dommer ikke skulle være hovedforhandlingsdommer. Det var derfor ikke nødvendig å avgjøre habilitetsspørsmålet knyttet til dommerfullmektig D. Innsigelsen i seg selv fremstod som svært uklar. Det var vanskelig å forstå hva advokat A hadde ment. Han skrev derfor til advokaten 16. mars 2017 med anmodning om å klargjøre inhabilitetsinnsigelsen og grunnlaget for innsigelsen. Det er ikke mottatt svar på denne henvendelsen.

Når det gjelder advokat As anmerkning i klagen om hans manglende vilje til å besvare spørsmål omkring dommerfullmektigens konstitusjon har han ikke mottatt spørsmål om dette.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Partene er orientert om retten til å forklare seg muntlig for utvalget, men ingen av dem har bedt om å få avgi forklaring, jf. domstolloven § 238 annet ledd. Tilsynsutvalget har ikke funnet grunn til å pålegge noen av partene å forklare seg for utvalget.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstolloven § 236 første ledd.

En viktig begrensning i utvalgets myndighet følger av bestemmelsen i domstolloven § 236 fjerde ledd, hvor det er bestemt at utvalget ikke kan vurdere forhold som kan brukes som grunnlag for anke eller gjenåpning. Dette gjelder for eksempel innsigelser mot dommerens beslutninger i forbindelse med saksbehandlingen, prosessledelsen eller innvendinger mot selve rettsavgjørelsen. Det er uten betydning om ankeadgangen er benyttet eller ikke. Utvalget kan heller ikke vurdere prosessuelle avgjørelser som ikke kan ankes.

Fristen for å klage en dommer inn for Tilsynsutvalget er tre måneder etter at forholdet fant sted, eventuelt tre måneder etter at klageren ble kjent med eller burde vært kjent med dette forholdet, jf. domstolloven § 237 fjerde ledd.

Den delen av klagen som knytter seg til det saksforberedende rettsmøtet 20. september 2016 er inngitt mer enn fem måneder etter at forholdet fant sted. Klagefristen er derfor utløpt for denne delen av klagen. Det samme gjelder beslutninger i tilknytning til samtaler med mor og barna.

Tilsynsutvalget har adgang til å ta en klage til behandling selv om klagefristen er oversittet, dersom det ikke er gått mer enn ett år siden forholdet fant sted. Tilsynsutvalget finner ikke grunnlag for å realitetsbehandle denne del av klagen.

Tilsynsutvalget kan ikke se at klageren hadde rimelig grunn til å oversitte klagefristen. Utvalget har for øvrig ved sin vurdering lagt avgjørende vekt på at klagen i all hovedsak gjelder rettslige forhold som Tilsynsutvalget ikke har myndighet til å vurdere, jf. domstoloven § 236 fjerde ledd.

Den delen av klagen som er rettet mot dommerfullmektigens håndtering av rettsmøtet 20. september, herunder beslutningen om dommersamtaler, tas etter dette ikke til behandling.

Når det gjelder prosesskriftet datert 6. desember 2016 og senere korrespondanse med retten anses dette som et sammenhengende forhold. Denne delen av klagen anses derfor inngitt innenfor klagefristen og gjelder dommeradferd som utvalget kan vurdere. Klagen tas etter dette til behandling på dette punktet.

Klager har anført at anmodningen om dommerbytte i prosesskrift av 6. desember 2016 ikke ble besvart før han minnet om saken i mars 2017. Han mener videre at sorenskriveren ga uriktige svar og viste manglende vilje til å svare.

God dommerskikk har å gjøre med hvordan en dommer utfører sine oppgaver og er knyttet til en rekke forhold. Et aktuelt vurderingstema er hvordan saksbehandlingen utføres, herunder om dommeren ikke besvarer henvendelser, svarer for sent eller gir uriktige opplysninger.

En overordnet rettesnor for Tilsynsutvalgets vurdering av dommeradferd er om det er påvist forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene og dommerne, herunder om det er påvist konkrete brudd på de Etske prinsipper for dommeradferd. I dette tilfelle er det punkt 10, om at "en dommer skal utføre sin dommergjerning effektivt og med rimelig hurtighet", som er aktuell.

Tilsynsutvalget legger til grunn at klager den 6. desember 2016 sendte et prosesskrift til retten med en anmodning om å få en mer erfaren dommer på saken. Anmodningen lyder slik:

"På denne bakgrunn tør en anmode om at retten fratrer og viker sete for en mer erfaren tingrettsdommer. Noen formell habilitetsinnsigelse fremmes ikke."

Dommerfullmektigen sendte det aktuelle prosesskriftet til motparten for uttalelse, men det kom ingen tilbakemelding til klager i forhold til anmodningen om dommerbytte. Klager sendte et purrebrev til domstolen den 7. mars 2017. Han mottok den 8. mars et brev fra retten med anmodning om å gi en nærmere presisering av habilitetsinnsigelsen. Dette til tross for at det ikke var fremmet noen formell habilitetsinnsigelse mot dommerfullmektigen. Tilsynsutvalget legger til grunn at det ikke forelå noe krav om at domstolen skulle treffe en formell avgjørelse i forbindelse med anmodningen, og at det ville vært tilstrekkelig å sende et kortfattet svarbrev.

Det fremgår av uttalelsene til både dommerfullmektig D og sorenskriver C at det allerede i november 2016 var klart at dommerfullmektigen skulle slutte ved domstolen 28. februar. Det var dermed avklart på det tidspunktet klager fremsatte anmodningen dommerbytte, at dommerfullmektig D ikke skulle gjennomføre flere rettsmøter i saken. Utvalget viser til at hovedforhandlingen var berammet 3. og 4. mai 2017 og at dommerfullmektigen skulle slutte i februar. Sorenskriver C har vist til at han overtok saken da dommerfullmektigen sluttet 28. februar, og at han først ble klar over det aktuelle prosesskriftet i mars 2017. Utvalget legger dette til grunn. Etter at han ble kjent med saken, ba han om ytterligere presisering klagerens habilitetsinnsigelse.

Det må foreligge klanderverdig dommer opptreden over en viss terskel for at Tilsynsutvalget skal reagere med disiplinærtiltak. Ikke enhver uheldig opptreden gir grunnlag for kritikk. Tilsynsutvalget har kommet til at de innklagedes opptreden ikke gir grunnlag for disiplinærtiltak. Når det gjelder sorenskriver C, viser utvalget til at han ikke ble kjent med prosesskriftet før i mars

2017. Utvalget kan for øvrig ikke se at hans opptreden etter at han ble kjent med saken, kan medføre disiplinærreaksjon.

Utvalget har blant annet lagt vekt på at klager ikke hadde fremsatt en formell innsigelse mot dommerens habilitet, og at det dermed ikke forelå en plikt for domstolen til å treffe avgjørelse om hvorvidt dommeren skulle fratre.

Tilsynsutvalget vil imidlertid bemerke at det er i samsvar med god dommerskikk å svare på henvendelser og anmodninger, herunder å gi tilbakemelding innen rimelig tid. I denne saken gikk det mer enn tre måneder før klager fikk noen form for tilbakemelding fra domstolen. Dette til tross for at det må ha vært enkelt for dommerfullmektigen, som håndterte saken frem til 28. februar 2017, å informere klager om hva som var situasjonen med hensyn til hennes videre håndtering av saken, herunder at hun skulle slutte 28. februar 2017. Klager ville da fått en relevant og korrekt tilbakemelding fra domstolen. Dommerfullmektigen burde videre ha varslet sorenskriveren om prosesskriftet, slik at han kunne ha håndtert henvendelsen videre.

Tilsynsutvalget har etter dette kommet til at det ikke skal reageres med disiplinærtiltak overfor tidligere dommerfullmektig D eller sorenskriver C.

Tilsynsutvalget for dommere fatter etter dette slikt enstemmig

vedtak:

1. Klagen avvises i den utstrekning klagefristen er oversittet.
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tidligere dommerfullmektig D.
3. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor sorenskriver C.